

GÜNEY SUDAN CUMHURİYETİ PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	8
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	11
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	15
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	18

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı

Zengin yer altı ve yer üstü kaynaklarıyla yüksek bir dış ticaret potansiyeline sahip durumdaki Güney Sudan henüz Dünya Ticaret Örgütü üyesi olmayıp, Armonize Sistem Konvansiyonunun yanı sıra gümrükle ilgili uluslararası anlaşmalara da taraf değildir. 2012 yılında Dünya Gümrük Örgütüne katılan Güney Sudan'ın karmaşık dış ticaret mevzuatı ve uygulamaları ve zaman alıcı gümrük prosedürleri öngörülemeyen lojistik maliyetlerine yol açmakta ve önemli bir tarife dış bariyer olarak kabul edilmektedir.

Güney Sudan Cumhuriyetinde yetişmiş insan gücü ve altyapı eksikliği nedeniyle dış ticaret kayıtlarına ilişkin sağlıklı verilere ulaşabilmek mümkün değildir. GTİP numarasına göre ithalat/ihracat kayıtlarına ulaşamayan ülkenin dış ticaret rakamları tahmini olup; ticaret yapılan ülkelerin kayıtlarından hareketle bulunabilmektedir. Elektriğin dizel jeneratörlerle üretildiği, haberleşmenin uydu bazlı mobil hatlarla sağlandığı, yol ve su şebekesinin olmadığı, firmaların genellikle küçük çaplı olduğu, petrolden elde ettiği gelire bağımlı kırılgan bir ekonomiye sahip olan ülkenin henüz yerleşmemiş yasal düzenlemeleri bir bütün olarak dış ticaretin gelişiminde engel olarak ortaya çıkmaktadır. Güney Sudan, belirtilen olumsuzlukların etkisiyle profesyonel ticari girişimcileri çekmekte zorlanmakta; sonuç olarak stratejik pazarlar hedeflemeyen, sadece kısa vadeli kâr elde etme amacı edinen kişilerin hedef pazarına dönüşmektedir.

Güney Sudan'da dış ticaret rejimini düzenleyici temel mevzuat 2012 tarihli İthalat ve İhracat Kanunudur. Anılan kanunda ithalat veya ihracat için gereken lisanslar, ithali kısıtlanan veya yasaklanan eşyalar, ithalatta sunulması gereken belgeler, gerçeğe aykırı beyan halinde verilecek cezalar, kaçakçılık suçları ve cezaları, kaçak eşyaya el konulması gibi hususlar detaylarıyla düzenlenmiştir. Genel olarak *advalorem* esasına dayalı gümrük vergi sisteminin uygulandığı ülkede, gümrük vergi oranlarının yanı sıra dâhili vergiler ve diğer kamu kurumlarınca tahsil edilen harç ve benzeri tüm mali yükümlülöklere ilişkin uygulanacak tarifeler 2022 tarihli Mali Kanun (Financial Act) ile düzenlenmektedir. Dış ticaret mevzuatının uygulanmasından Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Gümrük Direktörlüğü; gümrük vergilerinin toplanmasından Maliye ve Planlama Bakanlığı Millî Gelir İdaresine bağlı Gümrük Şubesi sorumludur. Ülkenin dış ticaretinin büyük kısmı Uganda sınırındaki Nimule kara sınır kapısı üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan Nimule-Juba karayolu son derece kritik öneme sahip olup; bu güzergâh üzerinden başkente getirilen mallar buradan ülkenin diğer noktalarına sevk edilmektedir. Son dönemde Juba Uluslararası Havalimanında gerçekleştirilen kargo gümrük işlemlerinin dış ticaretteki ağırlığı hızla artmaktadır.

Ülkede ithalat ve ihracat işlemleri, lisans belgesinde kayıtlı eşya cinsi ve miktarı ile sınırlı olmak kaydıyla sadece söz konusu lisanslara sahip firmalarca yapılabilmektedir. İthalat veya ihracat lisansı olmaksızın işlem yapılması halinde eşyanın (yasayla CIF değerine eşit kabul edilen) gümrük kıymetinin % 20'si tutarında ceza alınmaktadır. Ticarete konu ürünlerin standartlarının belirlenmesi konusunda 2012 tarihli Ulusal Standartlar Kanunuyla kurulan Ulusal Standartlar Bürosu (NBS) yetkilidir. Ancak anılan kuruluş bürokratik ve teknik yetersizlikler dolayısıyla kurumsal işlevlerini tam olarak yerine getirememektedir.

Gümrük Vergileri

İthal edilen ürün türüne göre değişen oranlı olmakla beraber, genel olarak %20 (nihai ürün), %5-10 (yarı-mamul), %0 (hammadde) şeklinde sınıflandırmaya gidilmiştir. Yerli üretimi teşvik etmek amacıyla nihai malların üretiminde kullanılmak üzere ithal edilecek tüm hammadde ve ara mallarının gümrük vergisi ise %0 olarak belirlenmiştir. Bazı ürünlerin ithalinde ise vergi muafiyeti uygulanmaktadır (*Yolcu beraberli ticari olmayan eşya, ticari numuneler, hediyeler, kişisel tüketim amaçlı gıdalar, reklam malzemeleri, tamir amaçlı getirilen uçak yedek parçaları, gümrük idaresince sertifika düzenlenmesi şartıyla tarımsal amaçlı tohum*). Öte yandan, ihraç ürünleri üzerinde herhangi bir vergi uygulandığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İç Vergiler ve Oranları

Ülkede dâhili vergi sistemini düzenleyen temel mevzuat 2009 tarihli Vergi Kanunu olup; söz konusu Kanun uygulamalar yönüyle 2022 tarihli Mali Kanun ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Söz konusu mevzuata göre dâhili vergiler aşağıdaki gibidir:

a) *Gelir Vergisi*: Güney Sudan Millî Gelir İdaresi ücretler ve bireysel iş teşebbüsleri kazançları üzerinden %5 ile %20 arasında değişen kademeli bir vergilendirme yapmaktadır. 2.000-SSP ve altı için bu oran %0'dır. Bu vergi, kira gelirleri için, çeşitli giderler düşüldükten sonra %20 oranı üzerinden uygulanır. Güney Sudan ile çifte vergilendirme anlaşması imzalayan ülkelerden gelen kişiler hariç olmak üzere, gelir vergisinde herhangi bir muafiyet tanınmamaktadır.

b) *Kurumlar Vergisi (İşletme Kârı Vergisi)*: Şirketlerin üretim, ticaret, finansal yatırım ve diğer tüm ekonomik faaliyetlerden elde ettiği vergilendirilebilir kazanç üzerinden küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler için sırasıyla %10, %20 ve %25 olarak uygulanmaktadır. Küçük işletme teşebbüsü, yılda 0- 1.000.000 SSP arasında; orta ölçekli işletme teşebbüsü yılda 1.000.000-30.000.000 SSP; büyük işletme teşebbüsü yılda 30.000.000 SSP ve üzerinde bir brüt kâr elde eden bir işletmeyi ifade etmektedir. Güney Sudan ile çifte vergilendirme anlaşması imzalayan ülkeler kaynaklı faaliyetler hariç olmak üzere, kurumlar vergisinde herhangi bir muafiyet tanınmamaktadır.

c) *İmalatçı Satış Vergisi*: Güney Sudan'da üretilen ürünlerin satışından %1 ila %20 arasında değişen oranda alınan bir vergi türüdür.

d) *Otel, Lokanta ve Bar Hizmetleri Vergisi*: Söz konusu hizmetlerin sunumundan %20 oranında alınan bir vergi çeşididir.

e) *İthal Ürün Satış Vergisi*: İthal edilen tüm malların satışında % 20 oranında alınır. Verginin tahakkukuna esas olacak değer; gümrük değeri artı özel tüketim vergisi artı gümrük vergisidir. Ancak, Güney Sudan Hükümeti ile yapılan bir anlaşma çerçevesinde uluslararası kuruluşlar, yardım ajansları ve diplomatik misyonlar tarafından ithal edilen mallar, diplomatik veya bağış amacıyla kullanılması kaydıyla bu vergiden muaftır.

f) *Özel Tüketim Vergisi*: Havayolu taşımacılığı, sigorta hizmetleri ve iletişim hizmetlerinin yanı sıra alkollü içecekler, tütün mamulleri, motorlu taşıtlar ve petrol ürünlerinden %5 ila %100

arasında değişen oranda alınır. Uluslararası yardımlar ve diplomatik amaçlı işlemler söz konusu vergiden muaftır.

g) *Stopaj Vergisi*: Temettü, faiz, kira geliri veya telif hakkı bedellerinden % 10 oranında alınan bir vergi türüdür.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Ticaret ve sanayide geçerli olacak her türlü standardın tayini ile ürünlerin metroloji, ağırlık ve ölçü yönüyle standartlara uyumu konusunda temel düzenleme 2012 sayılı Ulusal Standartlar Kanunudur. Aynı kanunla Ulusal Standartlar Bürosu (NBS) yetkili kamu kuruluşu olarak belirlenmiştir. NBS, hâlihazırda ithalat veya ihracata konu ürünler için Mali Kanun'da belirlenen adet, ağırlık veya gümrük değeri gibi unsurları esas alan tarifeler üzerinden test, muayene veya hizmet bedeli tahsil etmektedir.

Diğer taraftan, Gelir İdaresi Otoritesi (National Revenue Authority-NRA) tarafından yayımlanan 12 Eylül 2022 tarihli sirkülerde;

Petrol Bakanlığınca belirlenen özel bir denetim firmasına akaryakıt kalitesini belirleme konusunda, NRA tarafından belirlenen bir diğer özel firmanın ise standarda uygunluğu onaylanan akaryakıtın (özel katkı maddesi olan) marker ile işaretlenerek vergilerinin takibinin yapılması konusunda yetkilendirildiği duyurulmuştur.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Ürünlerin test, kontrol ve sertifikasyon gibi işlemleri hakkında yetkili kamu kuruluşu olan Ulusal Standartlar Bürosu'nun (NBS) bürokratik ve teknik yetersizlikleri nedeniyle ilgili mevzuatın uygulanmasında sorunlar mevcuttur ve bahse konu işlevlerini tam olarak yerine getirememektedir. NBS idaresinde Nimule ve Juba'da birer adet olmak üzere toplam iki laboratuvar bulunmaktadır. Ancak anılan test merkezleri teknik donanım olarak son derece yetersizdir. Bu sebeple ülkeye ithal edilen gıda başta olmak üzere tüm ürünlerin ulusal standartlara uygunluğunun denetimi, gümrük yetkililerince ambalaj üzerindeki etiket içeriklerine ve son kullanma tarihine bakılarak icra edilmektedir. Bu durum ise çeşitli suiistimallere yol açmaktadır.

Nitekim ülkede son dönemde, ithalattaki zayıf test ve kontroller nedeniyle ülkeye standart dışı ve insan sağlığını tehdit eden ürünlerin pazarı olduğuna dair kamuoyunda yükselen duyarlılık üzerine Güney Sudan Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, 2022 yılı itibariyle *ihraç ülkesinde doğrulanmış sevkiyat programı* uygulamasına başlayacağını yayımladığı bir genelge ile duyurmuştur. Buna göre; ülkeye ithal edilen zararlı ve standart dışı ürünlerin önemli ölçüde azaltılmasının hedeflendiği; GSC'ye ihraç edilmesi planlanan bütün ürünlerin standartlara uygunluğunun, ihraç ülkesinde sevkiyattan önce doğrulanacağı, yeterli doğrulamanın sağlanması üzerine sevkiyat için Uygunluk Sertifikası/Certificate of Conformity (CoC) tanzim edileceği; bu sertifikanın gerek eşya gemiyle gelmesi halinde işleme tabi tutulacağı Kenya'daki ve gerekse Güney Sudan'daki Nimule sınır kapısındaki gümrükleme işlemleri sırasında ibraz edilmesinin gerekeceği, bu belgenin ithalatta ibraz edilmemesi halinde eşyanın CIF değerinin %40'ı oranında ceza uygulanacağı hususları duyurulmuştur. İlgili Genelgede ayrıca; söz konusu

uygulama için, GSC Ulusal Standartlar Bürosunca Alberk QA International Technical Control and Certification Corp. ünvanlı bir Türk Şirketi bir sözleşme imzalandığı, ihracatçıların ürünlerinin doğrulanmasına dair taleplerini anılan şirketin muhtelif ülkelerdeki temsilcilik ofislerine, şirketin e-posta adresi (international@gatech.com) veya <http://www.expertosouthsudan.com> üzerinden iletilebilecekleri bildirilmiştir. (Detaylı bilgi için +90 216 572 4910, +211 922 853 399 ve +211 912 345 688)

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ürünlerin ambalaj, paketleme ve etiketleme gibi standartlara uyumu konusunda denetime yetkili kamu kuruluşu olan Ulusal Standartlar Bürosu'nun teknik yetersizlikleri nedeniyle uygulamada sorunlar mevcuttur.

Teknik Engeller

DTÖ üyesi ülkelerin, Ticarete Teknik Engeller Anlaşması (TBT Anlaşması) kapsamında diğer üye ülkelerle ticareti etkileyebilecek teknik düzenlemeleri DTÖ'ye bildirmeleri gerekmektedir. Yeni bağımsızlığını kazanan ve henüz DTÖ üyesi olmayan Güney Sudan, her ne kadar DTÖ'nün kriterlerini karşılaması zorlu bir süreç gerektirse de, az gelişmiş bir ülke olarak Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden faydalanmak için DTÖ üyeliğini hedeflemektedir. Güney Sudan, Afrika Birliği (AU) üyesi olup ayrıca Mayıs 2016'da Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı'na (COMESA) gözlemci olarak kabul edilmiştir. Ülke, Mart 2016'da Doğu Afrika Topluluğu'na (EAC) katılmış olup; aynı zamanda IGAD (Hükümetler arası Kalkınma Otoritesi) ve Afrika Ekonomik Topluluğu (AEC) üyesidir. Güney Sudan, henüz EAC veya COMESA tarafından önerilen düzenleyici sistemleri uygulamaya geçirmemiştir. Yine, Güney Sudan'ın herhangi bir ülke ile ikili bir yatırım veya vergilendirme anlaşması yoktur. (*Ancak, Güney Sudan Maliye ve Planlama Bakanlığı, Afrika İhracat-İthalat Bankası Afri-Exim Bank aracılığıyla yapılacak işlemlere vergi ve harç muafiyeti getiren bir düzenleme yayımlamıştır.*)

Güney Sudan'da mal ithal veya ihraç etmek isteyen bir kişi Ticaret ve Sanayi Bakanlığı altında faaliyet gösteren Ticaret Direktörlüğüne başvurarak *genel ithalat lisansı veya genel ihracat lisansı* almalıdır. Başvuruda hangi ürün için ve hangi miktarda başvuru yapıldığının belirtilmesi zorunludur. Lisans belgelerinin düzenlenmesi ücrete tâbi olup; ayrıca söz konusu lisans belgelerinin her yıl yenilenmesi zorunludur. Transit veya aktarmalı mallar; diplomatik, yardım amaçlı veya hükümetçe ithal edilen veya ticari mahiyette olmayan yolcu beraberli eşyalar için ithalat lisansı aranmaz. Güney Sudan'da belirli bazı eşyanın ithali veya ihracı yasak olup; yine belirli bir grup eşyanın ithali veya ihracı ise kısıtlı/izne bağlıdır. Bu gruptaki eşyalar için anılan Bakanlıktan *özel ithalat lisansı/özel ihracat lisansı* alınması gerekmektedir. Söz konusu yasak ve izne bağlı eşya grupları 2012 tarihli İthalat ve İhracat Kanununda listelenmiştir. (Bkz: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/ssd_e/wtaccssd6_leg_21.pdf).

Öte yandan, her kamu kurumu kendi yetki alanlarına giren konularda lisanslama işlemlerini yürütmekte olup, söz konusu hizmetler karşılığında Mali Kanunda yer alan tarifelere göre harç tahsil edilmektedir. Önemli bazı lisanslama işlemlerine dair bilgiler aşağıda yer almaktadır.

FAALİYET TÜRÜ	İŞLETME LİSANSI TÜRÜ	DÜZENLEYİCİ KURUM
Genel Ticaret	İthalat/İhracat Lisansı (Genel/Özel)	Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Yayıncılık	Yayıncılık Lisansı	Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı
Madencilik	Madencilik Lisansı	Petrol ve Madencilik Bakanlığı
Ulaşım	Taşıma Lisansı	Karayolları ve Ulaştırma Bakanlığı
Okullar ve Eğitim Hizmetleri Genel Eğitim Hizmetleri	Eğitim Kurumu Lisansı Eğitim Lisansı	Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı
Hastaneler, Klinikler, Laboratuvarlar ve Eczaneler	Lisans A- İmalat Lisans B- İhracat ve İthalat Ruhsat C- Eczane Lisans D- Medikal mağazası Uygulama Lisansı	Sağlık Bakanlığı
Finansal Hizmetler	Bankacılık, Sigorta ve Sermaye Hizmetleri	Güney Sudan Bankası (Merkez Bankası)
Ağırlama/Konaklama	Oteller ve Konaklama Lisansı	Yaban Hayatı ve Turizm Bakanlığı
Televizyon, Radyo Yayıncılığı	Geçici Lisans/Frekans tahsisi	Enformasyon ve Yayıncılık Bakanlığı
Petrol ürünleri	İthalat/İhracat Lisansı	Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
Turizm Hizmetleri	Turizm Lisansı	Yaban Hayatı ve Turizm Bakanlığı
Hayvancılık ve Balıkçılık	Hayvancılık Yetiştiriciliği, Balıkçılık Ruhsatı	Hayvancılık ve Balıkçılık Bakanlığı
Tarım	Çiftçilik Lisansı	Tarım ve Orman Bakanlığı
Kereste ve Tomrukçuluk	Kereste ve Tomruk Lisansı	Tarım ve Orman Bakanlığı

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve

gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Güney Sudan'da ticari markalar, telif hakları ve patentlere ilişkin olarak hâlihazırda yasalaşan herhangi bir düzenleme olmayıp; yasama meclisine sunulan fikri mülkiyet konusundaki tek çalışma 2013 tarihli Ticari Marka Kanunu tasarısıdır. Bununla beraber, Güney Sudan'da yürürlükte bulunan 2009 tarihli Yatırımların Teşviki Kanununda fikri mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin bir madde bulunmaktadır. Bu maddeye göre; hükümet, Güney Sudan'daki tüm kişilerin ve yatırımcıların fikri mülkiyet haklarını ve ülkenin taraf olduğu ilgili uluslararası sözleşmeler uyarınca ticari marka, telif hakkı, patent ve diğer fikri mülkiyet haklarını koruyacaktır.

Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) ve Dünya Uluslararası Fikri Mülkiyet Örgütü'nün (WIPO) üyesi olmayan ülkede fikri mülkiyet haklarının korunmasına yönelik yasal yapı ve uygulama çok zayıf olup; kayda geçen fikri mülkiyet hırsızlığı örnekleri nadirdir. Yine, Güney Sudan'da taklit ürünlerin takibine veya el konulmasına dair bir mekanizma da bulunmamaktadır. Ayrıca, ülkede fikri mülkiyet hakları ihlallerine ilişkin bilinen bir yasal takibat olmadığı gibi sahte malların trafiğine ilişkin herhangi bir istatistiksel veri de bulunmamaktadır. Öte yandan, son dönemde uluslararası düzeyde tanınan bazı markalar tarafından Güney Sudan yerel basınına verilen ilanlarda; ilgili markalarının mülkiyet haklarının Güney Sudan'da da takipleri altında olduğunun ve herhangi bir ihlal halinde yasal takibata geçileceğinin kamuoyuna hatırlatıldığı gözlemlenmektedir.

Dağıtım Kanalları

Hemen hiçbir sektörde üretimin olmadığı Güney Sudan'da yaklaşık 12 milyon olan nüfusuna paralel büyüklükte bir pazardan söz etmek mümkün değildir. Ticarete konu tüm ürünler Kenya, Uganda, Birleşik Arap Emirlikleri gibi komşu/yakın ülkelere Kenya'daki Mombasa limanı üzerinden karayolu ile Juba'ya gelmekte; ancak bu süreçte uzun bekleme sürelerine ve yüksek nakliye masraflarına maruz kalmaktadır. Ülkedeki belirli sayıdaki toptancılar genel olarak Juba, Rumbek, Wau ve Malakal şehirlerine yoğunlaşmış olup, toptancılar tarafından ithal edilen mallar depolara nakledilmekte ve daha sonra sınırlı sayıdaki yerel perakendecilere sevk edilmektedir. Ürünlerin tüketiciyle buluşma noktası olarak sayılabilecek büyük halk pazarlarını, küçük dükkânları ve ayrıca yol kenarlarına kurulan seyyar satış noktalarını ülkede yaygın olarak görmek mümkündür. Ülkede modern konseptte sahip büyük alışveriş merkezleri sadece Başkent Juba'da –dört adet- bulunmaktadır.

Ülke içindeki yolların ve ana ulaşım koridorlarının büyük çoğunluğu, mevsimsel selderden ciddi şekilde etkilenen çakıl yollardan oluşmaktadır. Yetersiz bakım ve tonaj sınırlarına uyulmaması, iç yolların ve köprülerin hızlı bir şekilde bozulmasına neden olmaktadır. Juba-Nimule karayolu hâlihazırda ülkeyi güney komşusu Uganda'ya bağlayan kapalı tek koridordur. Yine ülkenin hemen tüm ithalat ve ihracat sevkiyatları Nimule kara gümrük sınır kapısından yapılmaktadır. Stratejik öneme sahip söz konusu karayolundan geçişler zaman zaman hükümet dışı güçler tarafından bloke edilebilmekte, gasp ve yağmanın yanı sıra can kaybına yol açan olaylar meydana gelebilmektedir. Söz konusu karayolundaki araç trafiğinin sadece birkaç günlük aksaması bile ülkede ani bir gıda ve akaryakıt krizine sebep olabilmektedir.

Ülkede toplam iki uluslararası havalimanının (Juba ve Malakal) yanı sıra, yirmiden fazla noktada havalimanı pisti yer almaktadır. Ülkenin en büyük havalimanı olan Juba Uluslararası Havalimanı'nın (JIA) kargo bölümünü ağırlıklı olarak ülkedeki Birleşmiş Milletler kuruluşları ve diğer uluslararası kuruluşlar insani yardım sevkiyatı için kullanmaktadır. Ancak söz konusu havalimanının ticari havayolu taşımacılığı amaçlı kullanımı yüksek maliyetlerine ve kargo sahasında özellikli (soğutucu tertibatlı) antrepo işletmesi olmamasına rağmen son dönemde hızla artmaktadır. Bu yolla ülkeye getirilen başta yaş sebze meyve ve diğer çabuk bozulabilir ürünler ise alıcısınca aynı gün teslim alınmakta ve karayoluyla getirilenlere oranla daha yüksek fiyatlarla satışa sunulmaktadır.

Yine, THY'nin 2022 yılı Haziran ayında Juba'ya doğrudan seferlere başlamasıyla ülkemizden Güney Sudan'a yönelik bavul ticaretinin hacminin hızla arttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca son dönemde sadece ülke pazarımızı hedefleyen kargo şirketleri kurulmaktadır. Söz konusu kargo şirketlerine ulaşan ürün talepleri Türkiye pazarından karşılanmakta ve haftalık havayolu sevkiyatlarıyla Güney Sudan'daki ilgililerine teslim edilmektedir.

Güney Sudan'da nehir yolu taşımacılığı gelişmemiştir. Güneyden kuzeye uzanarak ülkeyi kat eden Beyaz Nil Nehrinin dâhili taşımacılıkta etkili bir işlevi yoktur. Başkent Juba'da iyileştirilmesi gereken bir nehir limanı mevcut olup; hâlihazırda kısıtlı imkânlarla ve çok düzensiz olarak nehir taşımacılığı yapılmaktadır. Ülkedeki tek demiryolu ağı olan Babonosa-Wau arasında yer alan 248 km uzunluğundaki demiryolu iç savaş sırasında zarar görmüş olup; son yıllarda Birleşmiş Milletler fonlarıyla rehabilite edilmesine rağmen kullanımda değildir.

Tüketici Tercihleri

Halkın alım gücünün çok düşük olduğu ülkede kredi veya banka kartı kullanımına hemen hiç rastlanmaz. Tüketiciler genellikle fiyata karşı aşırı hassas olup; ortalama bir hane halkının başta temel gıda maddeleri olmak üzere ülkeye ithalat yoluyla giren düşük kaliteli ve standart dışı ürünleri alma gücü dahi sınırlıdır. Genel eğilim, küçük bakkallar, büfeler, yol üstü küçük tezgâhlar ve açık büyük pazarlar gibi geleneksel ticaret noktalarından alışveriş yapmak yönündedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Güney Sudan'ın resmi dili İngilizcedir. Ülkede yerel dillerin yanı sıra Arapça da (Juba Arapçası ve Klasik Arapça) yaygın olarak konuşulmaktadır. Ancak resmi işlemler, ticari görüşmeler ve sözleşmeler için İngilizce büyük oranda gereklidir. Halkın zayıf satın alma gücü, iç pazar talebini baskıladığından, dâhili ticarete veya ithalat siparişlerinde büyük miktarlarda mal alımı yapılabilmesi mümkün değildir. Ayrıca, ülke içi ticarete veya dış ticarete karayolu ulaşımı haricindeki depolama dâhil diğer lojistik imkânlar da kısıtlı olduğundan, uzun süre önceden sipariş verme zorunluluğu vardır. Kredi kuruluşları büyük ölçüde sınırlı sayıdaki profesyonel işletmelere ve yabancı müteşebbislere hitap etmekte olup; ortalama hane halkı için bu kredilere erişim imkânı yok denecek kadar azdır. Yine, bir müteşebbisin başarılı olabilmesi için yerleşik olması veya bir yerleşik ile işbirliği/ortaklık yapması gerekmektedir.

Kamu İhaleleri

Ülkedeki kamu ihale süreçlerini düzenleyen bir mevzuata ve kamu ihalelerinin duyurulduğu bir platforma veya veri tabanına ulaşamamıştır.

Ülkedeki kamu ihaleleri ile ilgili çok önemli bir hususu burada belirtmek gerekmektedir: Güney Sudan uzunca bir süredir ağır ekonomik şartlar içinde bulunmakta, ülke halen, 2013 ve 2016 yıllarında yaşadığı iç savaşlar sonrası meydana gelen mülteci krizi ve insani sorunlarla ve yer yer devam eden iç çatışmalarla mücadele etmektedir. Yine dünyanın en genç ülkesi olan Güney Sudan'da bürokrasi, maliye örgütü, bankacılık, hukuk sistemi ve kamu ihalelerinde şeffaflık gibi hususlar tam işlerlik kazanmamıştır.

Petrol dışında gelir kaynağı olmayan Güney Sudan'ın, acilen ihtiyaç duyduğu rafineri, elektrik santrali, baraj, otoyol vb. gibi kritik önemdeki yatırımlarını dahi mevcut koşullarda finanse edemediği hususu tüm ekonomi çevrelerinde bilinen bir gerçektir. Hal böyleyken, uluslararası iş camiasında "Güney Sudan hükümetince, petrol gelirleri karşılığında yol, baraj, havalimanı, konut, askeri tesis inşası, traktör alımı vb. gibi bedeli milyar dolarlarla ifade edilen kamu ihaleleri açıldığını" iddia eden dair sözde resmi ihale duyuruları sıklıkla dolaşıma girmektedir. Son yıllarda pek çok işadamımızın da, tüm uyarılarımıza rağmen, hiçbir gerçekliği olmayan bu ihalelerden dolayı mağduriyet yaşadığı bilinmektedir.

Öncelikle bilinmelidir ki, Güney Sudan Hükümeti ilgilileri kamu ihalelerine asla böyle bir yöntemle davet etmemektedir. Ayrıca, hükümet son dönemde hiçbir proje için SBLC/hazine garantisi/petrol ödeme garantisi vermemektedir. Yine, ülkenin mevcut petrol gelirlerinden bu tür projelerin finansmanına yetecek büyüklükte bir pay ayrılması da günümüzde söz konusu değildir.

Dolayısıyla; benzer bir durumla karşılaşılması halinde kaynağı her kim olursa olsun bu tür ihalelere tereddütle yaklaşılmalı ve herhangi bir aksiyon alınmaksızın hemen Juba Ticaret Müşavirliğiyle irtibata geçilmelidir.

Diğer taraftan, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi kuruluşların ve yatırım ajanslarının ülkeye ilişkin ihalelerine finansör kuruluşların kendi web sitelerinden erişilebilmekte olup; ilgili bazı linkler aşağıda yer almaktadır.

<https://www.unops.org/south-sudan>

<https://www.worldbank.org/en/about/corporate-procurement>

<https://www.afdb.org/en/projects-and-operations/procurement>

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Ülkede gayrisafi millî hasılanın %15'ini tarım sektörü oluşturmakta olup; halkın neredeyse beşte dördünün geçim kaynağı çiftçilik veya hayvancılıktır. Ülkede tarım arazileri çok geniş ve verimli olmasına karşın, ekilebilir alanın sadece %5'i ekilmekte ve buralardan elde edilen tarımsal hâsıla ise çok düşük düzeylerde gerçekleşmektedir. Güney Sudan'ın tarım üretimi potansiyelinin oldukça altındadır ve bölge geçmişten beri net tarım ürünleri ithalatçısıdır.

Ülkedeki tarımın gelişmemesi aslında süregelen bir sorundur; keza geçmişte de kırsal alandaki güvenlik sorunları ve genç nüfusun köyden kente göç etmesi gibi sebeplerle tarımsal üretim sınırlanmış durumdaydı. Güney Sudan, Uganda, Kenya ve Sudan gibi komşu ülkelerden gerçekleştirdiği gıda ithalatına bağımlı durumdadır. Bu ürünlerin yüksek nakliye maliyetleriyle ülkeye getirilmesi, gıda fiyatlarının aşırı düzeylere çıkmasına neden olmaktadır. Sınırlı tarımsal üretim ve pahalı yabancı gıda kaynaklarına bağımlılık, Güney Sudan'da ciddi bir gıda kıtlığına yol açmakta olup; halkın gıda ve diğer ihtiyaç maddelerine gereksinimi ülkenin bazı bölgelerinde uluslararası yardım kuruluşlarınca karşılanmaktadır. Öte yandan, en son 2020 yılında meydana gelen çekirge istilası ve sel gibi olaylar da tarımsal üretimi ciddi şekilde sekteye uğratabilmektedir.

Gıda arzının güvenliği ve artırılması, son yıllarda hükümetin en büyük önceliği olup; şeker, pirinç, tahıllar ve yağlı tohumlar, hayvancılık ve pamuk gibi temel gıda maddelerinin üretimini artırmak için yabancı ülkelere tarımsal yatırımlar çekilmesi hedeflenmektedir. Güney Sudan, millî gelirin ve ekonominin petrole bağımlılığın azaltılması ve petrol dışı gelirlerin artırılması kapsamında çalışmalar yapmaktadır. Yine, hükümet bu doğrultuda bir politika tercihi olarak küçük çaplı üreticiliğin desteklenmesinden ziyade tarımsal sanayinin gelişimine öncelik vermektedir. Ekonomik büyümenin ek bir motoru olarak görülen tarım sektörünün güçlenmesi halinde, orta vadede ülkenin petrole olan bağımlılığının azalmasıyla ekonominin çeşitleneceği ve aynı zamanda fakirliğin azalması, gıda arzı güvenliğinin artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, tarımsal üretimi artırmak için taşımacılık altyapısının, tarım teknolojilerinin ve finansman gibi destekleyici hizmetlerin geliştirilmesi yönünde beklentiler mevcuttur. Burada şunu belirtmek gerekir ki; hükümet gıda ve tarım alanında yatırım çekilmesi ve dışa bağımlılığın azaltılması konusunda henüz bir ilerleme kaydedebilmiş değildir.

Güney Sudan'da küçük arazilerde geleneksel tarım yaygın olmakla birlikte, makineli tarım teknikleri ülkenin kuzeyinde ve güneyindeki bazı bölgelerde son yıllarda WFP (United Nations World Food Programme) gibi uluslararası kurumlarca yapılan yardımlarla giderek daha fazla kullanılmaktadır. Ancak bu yardımlar tarımda makineleşmeyi teşvik edici olmaktan ibaret olup; ülkedeki gıda arzı sorununun çözülmesi için hükümet destekli kapsamlı politika yaklaşımlarına gereksinim duyulmaktadır.

Ülkede tarımsal sulama yapılmamakta olup, mahsuller yağmura bağımlıdır. Ülkede sorgum (süpürge darısı), mısır, pirinç, darı, buğday, şeker kamışı, mango, papaya, muz, tatlı patates, ayçiçeği, pamuk, susam, fasulye ve yer fıstığı yetişmektedir. Akasya ağaçlarından elde edilen ve yapıştırıcı, şekerleme ve ilaç yapımında kullanılan suda çözünür bir sakız olan arap sakızı (*arabic gum*) önemli bir tarımsal ihracat ürünüdür. Güney Sudan ormanlarında, maun ve *sant*

(bir tür akasya) gibi sert ağaç kerestesi ve yumuşak ağaçlara rastlanır. Ülke, Dünya Bankası 2023 verilerine göre keçi, koyun ve sığır dâhil olmak üzere 36.2 milyon adetle Afrika kıtasında en büyük hayvan varlığına sahip ülkeler arasındadır. Ancak hayvan sürüsü sahipliğinin geleneksel olarak başlı başına toplumsal bir statü sembolü olması, tazminat ödemelerinde ve evliliklerle çeyiz olarak büyükbaş hayvanların kullanılması gibi nedenlerle hayvancılık ekonomisi gelişmemiş durumdadır. Yine, tavukçuluk sektörü de yüksek yem, ilaç, elektrik, depolama ve taşıma maliyetleri nedeniyle hemen hiç gelişmemiştir. Sayılan bu etmenler sonucunda, et, süt yumurta gibi temel ürünler ancak yabancı pazarlardan temin edilebilmektedir.

Ülkeyi güneyden kuzeye kat eden Beyaz Nil nehrinde, Nil Levreği (*Nile Perch*) başta olmak üzere çeşitli balıklar bulunmakta olup; avın çoğu yerel olarak tüketilmektedir. Balıkçılık endüstrisinin büyük gelişim potansiyeli bulunmakla birlikte, depolama ve nakliye sorunları sektörün gelişimini engellemektedir.

Sanayi

Üretim sektörü, uzun süre devam eden iç savaşlar, eğitilmiş insan gücü ve hammadde kıtlığı gibi faktörlerin etkisiyle gelişmemiştir. Ülkede çalışan nüfusun yaklaşık % 42'si tarım sektöründe, % 56'sı hizmetler sektöründe, kalan çok azı ise sanayi sektöründe çalışabilmektedir. Ülkede ağır sanayi bulunmamaktadır. Ekonomi dinamikleri ağırlıklı olarak ithalata bağımlı olup, kısıtlı miktarda da olsa meşrubat, şekerleme, sıvı yağ ve un gibi gıda ürünlerinin üretimi, küçük bir demir çelik üretim tesisi, su paketleme tesisleri, birtakım küçük mobilya, tuğla ve briket gibi inşaat malzemesi üreten tesisler haricinde imalat yok denecek kadar azdır.

Yol, köprü, konut ve konaklama tesisi ihtiyacı had safhada olan ülke, büyük bir çimento üretim tesisi kurulumu için halen yatırımcı arayışındadır. Ülkede ayrıca; plastikten mamul malzeme; temel temizlik ve hijyen ürünleri; kapı, pencere ve her türden mobilya imalatı; alkollü ve alkolsüz meşrubat; su arıtma ve paketleme tesisi; yemeklik sıvı yağ; değirmencilik, unlu mamul ve hazır gıda olmak üzere her türden gıda tesisi ve son olarak tekstil atölyeleri ve atık geri dönüşüm tesisleri en yüksek gelişim potansiyeline sahip endüstri sektörleri olarak öne çıkmaktadır.

Hizmetler

Gayrisafi millî hasılanın %6'sını oluşturan hizmetler sektörü esas olarak dükkânlar, restoranlar, küçük işletmeler ve devlet çalışanları bileşenlerinden oluşmaktadır. Doğal güzelliği, yaban hayatı ve zengin bitki örtüsü ve birçok millî parka ev sahipliği yapmasıyla bilinen Güney Sudan, turizm endüstrisi için büyük potansiyel taşımaktadır. Güney Sudan'da UNESCO tarafından tanınan bir Dünya Mirası Alanı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ülkede 14 millî park ve koruma alanı vardır. Yine ülkede bulunan 320 km genişliğinde ve 400 km uzunluğunda geniş bir bataklık bölgesi olan *Sudd* dünyanın en büyük sulak alanlarından biri olup; burada yaklaşık 400 kuş türünün olduğu bilinmektedir. Ancak yaygın ve kronik asayiş sorunları sebebiyle ülkenin turizm potansiyeli bugüne dek açığa çıkarılamamıştır.

Uluslararası camiada ülkenin öngörülebilir gelecekte hızlı bir gelişme potansiyeli taşıdığına dair genel bir kanaat mevcut olup, ülkeye yerli ve yabancı yatırımcı ilgisi her geçen gün artmaktadır.

Ülkenin Doğu Afrika Topluluğu ülkeleriyle sosyal, ticari ve ekonomik ilişkileri de hızlı bir gelişme yolundadır. Yine, başkent Juba ülkenin hâlihazırdaki en güvenli bölgesi olması sebebiyle ülkenin diğer sorunlu bölgelerinden göç almaktadır. İhtilafli arazi bulmanın güç olduğu başkentteki arazi fiyatları bütün bu sayılanların etkisiyle son birkaç yıldır hızla artmaktadır. Yine, ülkede başta BM Kuruluşları ve diğer çok sayıdaki uluslararası yardım kuruluşlarının (IMO, UNHCR, FAO, WFP, UNICEF, UNMISS, MSF, IRC, ICRC, World Bank) Juba'da merkez yerleşkeleri yer almaktadır. Belirtilen etmenlerin ülkeye getirdiği sosyal hareketlilik ve sermaye akışı başkentte restoran-kafe, sosyal donatı alanları, alışveriş ve kongre merkezleri, eğlence merkezleri, konaklama tesisleri gibi hizmetlere yönelik istikrarlı bir talep yaratmaktadır. Nitekim Juba'daki restoran ve konaklama tesislerinin yıl boyu doluluk oranı son yıllarda oldukça yüksek seyretmektedir. Buna mukabil kaliteli tesis sayısının azlığı ve yüksek işletme maliyetlerinin etkisiyle günlük konaklama fiyatları 100 ABD dolarından 300 ABD dolarına kadar çıkabilmektedir.

Ülkede yıldızlı kategoride otel bulunmamakla birlikte, iki adedi üst sınıf otel, bir adedi lüks rezidans olmak üzere yaklaşık 30 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Yine, ülkedeki ilk beş yıldızlı otel projesi bir Türk müteahhitlik şirketi tarafından yapılmakta olup, tesisin 2024 yılında hizmete açılması planlanmaktadır.

Ülkede ayrıca sağlık turizmi, hastane (kadın doğum, genel cerrahi, ortopedi, göz, diş), cenaze hizmetleri (funeral home), özel güvenlik hizmetleri, kurumsal yemek hizmetleri (catering), kuru temizleme, araç tamir-bakım hizmetleri, araç kiralama ve insan kaynakları danışmanlığı alanlarında büyük bir gelişim potansiyeli bulunmaktadır. Yine, kamusal eğitim hizmetlerinin oldukça yetersiz olduğu ülkede özel eğitim alanında yatırım fırsatı bulunmaktadır.

Diğer taraftan, ülkede telekomünikasyon hizmetleri sadece uydu üzerinden ve yüksek maliyetlerle verilebilmekte olup; yüksek hızlı internet sunabilecek altyapı sınırlıdır. Yeniliklere son derece açık bir sosyal dokuya sahip ülkede e-ticaret, mobil ödeme sistemleri, telekomünikasyon, internet teknolojileri ve yazılım danışmanlığı alanları gelişime açık sektörler olarak gözlemlenmektedir.

Güney Sudan Hükümetinin son dönemdeki yatırımları teşvik edici açıklamalarına karşın, yatırımcılara vaat edilen kolaylıkların fiiliyatta hayata geçirilmediği gözlemlenmektedir. Ayrıca ülkede devam eden siyasi ve ekonomik belirsizliğin yanı sıra yüksek arazi ve enerji maliyetleri, altyapı eksikliği, finansman güçlükleri ve vasıflı iş gücü temini zorluğu hizmet sektörünün gelişimini zorlaştıran unsurlardır. Ancak bütün risk ve zorluklarına rağmen ülkedeki hizmet sektörü girişimcilere yüksek kâr marjları vaat etmektedir.

Madencilik

Güney Sudan, başta altın olmak üzere bakır, kurşun, nikel, kobalt, boksit, çinko, demir, kireçtaşı ve dolomit ve mika, elmas ve uranyum ve çeşitli nadir toprak metalleri bakımından zengindir. Ülkenin maden rezervlerinin zenginliği uzun yıllardır bilinmekle beraber, asayiş ve alt yapı sorunları nedeniyle değerlendirilememiştir. Çeşitli alanlarda özel teşebbüslere verilmiş olan maden ruhsatlarına karşın ülkede hâlihazırda faal bir maden işletmesi olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ülkenin siyasi ve ekonomik açıdan istikrar kazanmasıyla madencilik sektöründe büyük fırsatların ortaya çıkacağı değerlendirilmektedir.

Enerji

Ülkede çok büyük oranda enerji arzı eksikliği vardır. Güney Sudan'da nüfusun sadece küçük bir kısmı jeneratörlerden elde edilen elektriğe erişebilmekte olup; elektriğe erişim oranı kentsel alanlarda nüfusun yaklaşık 1/6'si iken kırsal alanlarda erişim % 1'den daha azdır.

Güney Sudan ekonomisi %98 oranında petrol gelirlerine bağımlı olup, petrol ülkenin açık ara en önemli doğal kaynağıdır. Petrol ilk olarak güneybatı Sudan'da (şimdilerde Güney Sudan'ın kuzeyi) 1977'de keşfedilmiş ve ticari değerinin olduğu 1980'de anlaşılmıştır. Ülke, Sahra Altı Afrika'daki en büyük üçüncü petrol rezervine sahiptir. Uzun süre devam eden iç savaş, petrol yataklarının kullanılmasını 20'inci yüzyılın sonuna kadar engellemiştir. Petrol rezervlerinin büyük çoğunluğu Güney Sudan'da olmasına rağmen, petrolün taşınması için gerekli altyapı kuzeydeki komşusu Sudan'dan geçmektedir, fakat zaman zaman Sudan ile yaşanan problemler nedeniyle boru hattının kapanabileceği endişesi vardır. Ülkede rafineri olmaması, Güney Sudan'dan pompalanan petrolün Sudan'da rafine edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yönüyle, ülkede petrol rafinerisi yatırımı konusunda potansiyel mevcuttur. *(Yukarı Nil eyaletinde yeni bir petrol rafinerisi kurulumu için -uzun yıllardır ertelenen- çalışmaların 2023 yılı içerisinde başlaması beklenmektedir).*

Güney Sudan'dan Kenya'nın Lamu limanına uzanan yeni bir petrol boru hattı projesi zaman zaman gündeme gelmektedir. Söz konusu proje; Uganda, Kenya, Etiyopya'nın da içinde bulunduğu ülkeler grubunca yürütülen ve demiryolu, rafineri, havalimanları etapları bulunan LAPSET Projesinin *(Lamu Port-South Sudan-Ethiopia Transport Corridor Project)* bir parçası olarak uzun yıllardır hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Güney Sudan Hükümeti tarafından kimi zaman dile getirilen güçlü irade beyanlarına rağmen- devasa projenin Güney Sudan'ın sorumluluğundaki bölümünde bugüne dek somut herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Güney Sudan'ın mevcut siyasi ve ekonomik durumu dolayısıyla söz konusu projeye bir süre daha aktif katkıda bulunamayacağı değerlendirilmektedir. Sıklıkla duraksayan ve tahmini maliyetinin 30 milyar ABD dolarını aşması beklenen projenin ne zaman bitirilebileceği öngörülememektedir.

Ülkede, hidroelektrik, güneş enerjisi, katı ve sıvı yakıtla çalışan santraller açısından büyük yatırım potansiyeli bulunmaktadır. Ülkenin önemli bir hidroelektrik potansiyeli olmakla beraber kullanılmamaktadır. Nil Nehrinin en büyük kolu olan ve ülkeyi güneyden kuzeye kat eden Beyaz Nil nehri üzerine hidroelektrik santrali kurma projeleri uzun süredir seslendirilmekle beraber, Mısır'ın Nil Nehri suyunun kullanımı üzerinde şiddetli tepkiler verebileceği bilinmektedir. Son dönemde güneş enerjisi yatırımları gündemde olup; başkent Juba yakınlarındaki 250.000 m2 arazi üzerinde faaliyete geçmesi beklenen bir güneş enerjisi projesi mevcuttur. Proje 20 MWp'lik bir fotovoltaik park ve 35 megavat saatlik bir pil depolama sisteminden oluşmaktadır. Ülkede elektrik enerjisi hemen hemen tümüyle dizel jeneratörler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Ülkede sadece bir fosil yakıt santrali mevcut olup, başkent Juba'ya yaklaşık 30 megawatt elektrik sağlamaktadır. Yakacak odun ise, neredeyse kırsal nüfusun tamamı ve kent nüfusunun yaklaşık beşte ikisi tarafından yemek pişirmek için kullanılan önemli bir yakıttır. Kentsel alanlarda mangal kömürü, yemek pişirmek için nüfusun yaklaşık yarısı tarafından kullanılmaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Resmi dilin İngilizce olduğu ülkede yerel dillerin yanı sıra Arapça da (Juba Arapçası ve Klasik Arapça) yaygın olarak konuşulmaktadır. Ancak resmi işlemler, ticari görüşmeler ve sözleşmeler için İngilizce yeterlidir. Özellikle hükümet yetkilileri ile görüşme taleplerinin resmi yazılı taleple iletilmesi uygun olacaktır. Özel sektör veya hükümet yetkilileri ile yapılan iş toplantıları için klasik resmî kıyafetler tercih edilmelidir. Ülkede görüşme zamanlaması konusunda esnek bir anlayış egemen olmakla beraber yabancıların toplantı ve görüşmelerde vaktinde bulunmaları beklenir. Öte yandan, yabancı girişimciler, ülkede kanunun nispeten zayıf uygulanabildiği, iş süreçlerinin yavaş ilerlediği bir ticari ortamla karşı karşıya kalabileceklerini göz önüne almalıdır. Zira Güney Sudan iş yapma kolaylığı endeksinde dünyada en son sıralarda yer alan ülkelerdendir. Yine, güncel mevzuatın takibinin zorluğu ve bürokratik işlemlerde karşılaşılabilecek sorunlar nedeniyle, yabancıların yerel bir avukatla veya yerel dinamiklere hâkim kişilerle birlikte çalışması zorunluluk olarak görülmektedir.

Para Kullanımı

Güney Sudan'ın resmi para birimi Güney Sudan Poundu'dur (SSD). Ancak ABD doları da resmi işlemlerin yanı sıra, ticaretle ve gündelik hayatta yaygın olarak kullanılır. Eski seri dolarlar alışverişte kabul edilmemekte veya daha düşük kurdan alınmaktadır. Bu nedenle ülkeyi ziyarete gelenlerin herhangi bir zorluk yaşamamaları için 2010 sonrası yeni seri ABD doları getirmeleri tavsiye edilmektedir. Ülkede çek ve kredi kartı kullanımına rastlanılmaz; tüm ticari işlemler nakit olarak gerçekleşmektedir. Ülkede döviz karaborsası mevcut olup; Güney Sudan Merkez Bankası ABD doları kuru ile piyasadaki kur birbirinden oldukça farklıdır. Son dönemde bazı firmaların mobil ödeme uygulamaları geliştirdikleri gözlemlenmekle beraber bu uygulamalar ülkede henüz tam kabul görmüş değildir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Güney Sudan'la karşılıklı olarak umuma mahsus, hizmet ve hususi pasaportlara vize uygulanmaktadır. Yalnızca diplomatik pasaport sahipleri karşılıklı olarak vizeden muaftır. Vize, ülkeye giriş esnasında sınır kapılarından alınabileceği gibi internet üzerinden veya konsolosluklara başvuru yapıp alınabilmektedir. Tek girişli vizelerin maliyeti 50 ABD doları ile 160 ABD doları arasındadır. Çoklu giriş vizeleri ülke uyuşuna bağlı olarak 125 ABD doları ile 500 ABD doları arasındadır. Doğu Afrika Birliği (EAC) vatandaşları ve Mısırlı, Ganalı ve Sudanlılar da dâhil olmak üzere belirli ülke vatandaşları Güney Sudan'a vardıklarında (kapıda) vize alabilir.

Eğitim, turizm, tıbbi tedavi, görevlendirme gibi amaçlarla gelen yabancı uyruklular için (geçici) giriş izni verilir. Bu tür bir izinde, geçerli bir pasaport, dönüş uçak bileti, ülkede bulunulan süreçte geçimini sağlayacak finansal imkâna sahip olmak, Güney Sudanlı birinin kefil olması gibi çeşitli şartlar aranır. Buna ek olarak, iş seyahati amaçlı giriş izinlerinde, yetkili makam (İçişleri Bakanlığı) tarafından gerekli görüldüğü takdirde geliş amacı olan yatırımın veya ticari girişimin içeriğinin kanıtlanması gerekir.

Ülkeye girişte sarıhumma aşısı yaptırılmış olduğuna dair aşı karnesi beyanı zorunludur. En geç 72 saat içinde alınmış negatif COVID-19 test sonucu veya iki doz aşılınmayı kanıtlayan aşı kartı ülkeye girişte ibraz edilmelidir. Ülkeye girişten sonra ise beyan edilen sabit bir adreste 14 gün karantinede kalınması uygulamasına artık son verilmiştir. Diğer isteğe bağlı aşılar ve hastalıklara karşı güncel tavsiyeler için Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünün, Juba Büyükelçiliğinin ve IATA'nın aşağıdaki linkleri ve internet adresleri ziyaret edilebilir.

<https://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/SaglikBilgisi/SSD>
<http://juba.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/367063>
<http://juba.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/367064>
<https://www.iatatravelcentre.com/world.php>

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Mesai saatleri Pazartesi - Cuma 09:00 - 17:00 olarak uygulanmaktadır. Aşağıdaki liste 2023 yılı resmî tatil günlerini göstermektedir. Bu tarihlerde kamu/özel kurum ve kuruluşlarının tamamı kapalıdır.

1 Ocak Yeni Yıl
9 Ocak Kapsamlı Barış Anlaşması Günü
7-10 Nisan Paskalya
21-23 Nisan Ramazan Bayramı
1 Mayıs İşçi Günü
16 Mayıs SPLA Günü
28-30 Haziran Kurban Bayramı
9 Temmuz Bağımsızlık Günü
30 Temmuz Şehitler Günü
5 Aralık Anayasa Yıldönümü
24-26 Aralık Noel

Yerel Saat

Güney Sudan 2021 yılı itibariyle Orta Afrika Saat Dilimi'ne geçmiş olup, yerel saat UTC +2'dir. Güney Sudan'da yaz saati uygulaması yoktur. Yerel saat Türkiye'den 1 saat geridedir.

İklim

Güney Sudan, yüksek nem oranı ve büyük miktarlarda yağış ve ardından daha kuru bir mevsim ile karakterize edilen tropikal bir iklime sahiptir. Ortalama sıcaklık her zaman yüksektir; Temmuz, 20 ila 30 °C arasındaki ortalama sıcaklıklarla en soğuk aydır. Mart ise 23 ila 37 °C arasında değişen ortalama sıcaklıklarla en sıcak aydır. En çok yağış Mayıs ve Ekim ayları arasında görülür; ancak yağış mevsimi Nisan ayında başlayıp Kasım ayına kadar uzayabilir. Ortalama olarak Mayıs en yağışlı aydır.

Diğer Bilgiler

Güney Sudan'da elektrik fişleri ve soketleri tip C ve D'dir. Standart voltaj 230 V ve standart frekans 50 Hz olarak kabul edilir (Ancak ülkede ana elektrik kaynağı dizel jeneratörler

olduğundan değer sapmaları olabileceği dikkate alınmalıdır). Uluslararası telefon kodu +211 olup, devamında 9 haneli ülke içi telefon numarası tuşlanmalıdır. İnternet uzantısı (TDL) .ss'dir.

Dışarıda her zaman bir tanıtıcı fotoğraflı kimlik taşınması tavsiye edilir. Güney Sudan'a ziyarette bulunanların dışarıda gezerken hiçbir surette fotoğraf çekmemesi gerekmektedir; ayrıca devlet binalarının, havalimanlarının, askeri tesislerin, insan topluluklarının ve trafikteki araçların fotoğrafının çekilmesi düşmanca bir eylem olarak algılanarak derhal soruşturmaya tabi tutulur.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Bir şirket, hissesi ile sınırlı sorumlu bir şirket, garantiyle sınırlı sorumlu bir şirket veya bir sınırsız sorumlu şirket olarak kurulabilir. Bu tür şirketlerden herhangi biri özel veya halka açık bir şirket türünde olabilir. Yabancı sermayeli şirketler ülkede temsilcilik ofisi açabilir ancak temsilcilik ofisi pazarlama araştırması ve tanıtım dışında kâr amaçlı faaliyette bulunamaz. Güney Sudan'da bir yabancı şubesi kurmak isteyen yabancı sermayeli şirketler için yerel hissedar şartı yoktur. Ancak herhangi bir ülke uyruklu en az bir kişi şube temsilcisi olarak atanmalıdır. Ancak bu şirketlerin Güney Sudan yasalarında yabancı yatırımlara izin verilen sektörlerden olması gerekir. Kurulacak şube gerek ana şirketin mukim olduğu ülkenin gerekse Güney Sudan'ın yasalarına tâbi olacaktır.

Güney Sudan'da bir iş kurmak isteyen yatırımcılar için yerleşik bir hissedar bulundurma şartı vardır (en az %31), ancak yabancı yatırımcı çoğunluk hissesiyle kontrolü elinde tutabilir. Güney Sudan'da ithalat-ihracat ile toptan ve perakende sektörlerinde faaliyet gösterecek yabancıların sadece azınlık hissedarı olmalarına izin verilmektedir (%49'a kadar). Taşımacılık, toprak alımı ve kiralanması ve döviz büroları gibi sektörler yabancılar için kapalıdır. Güney Sudanlı işletmelere, mikro işletmeler, posta hizmetleri, araba kiralama, halkla ilişkiler, perakende satış, güvenlik hizmetleri ve kooperatif hizmetleri gibi çeşitli alanlarda -uygulaması net olmasa da- öncelik verilmektedir.

2013 tarihli Özel Güvenlik Şirketleri mevzuatına göre, Güney Sudan'da bir koruma/güvenlik şirketi kurmak için bir Güney Sudan vatandaşının şirkette en az % 51 hisseye sahip olması şarttır. Madencilik sektöründeki şirketlerde de bir Güney Sudan vatandaşının kısmen ortaklığı aranır; ancak gerekli sahiplik yüzdesinin kaç olacağı konusunda uygulamada netlik yoktur. Yabancı kuruluşların iş kurma hakları üzerinde bilinen başkaca bir yasal kısıtlama veya yasak yoktur. Öte yandan, Güney Sudan'da yerel çalışanı olan şirketlerin, ülkede henüz bir sosyal güvenlik sistemi/fonu olmadığından, aylık sosyal güvenlik primlerini ödemek için ayrı bir kurumsal banka hesabı açmaları gerekmektedir.

Şirket Kurma Prosedürü

Güney Sudan'da bir şirketin nasıl kurulacağını düzenleyen yasa, 2012 tarihli Şirketler Yasasıdır. Şirketin kurulması için Adalet Bakanlığı Ticaret Sicil Dairesi'ne tescil edilmesini gerekir. İlk olarak, yeni şirketin planlanan adının Adalet Bakanlığındaki Ticaret Siciline kayıt için uygun olup olmadığı kontrol edilir. Önerilen ismin onaylanmasının ardından, muhtıra ve ana sözleşme ile diğer kuruluş belgeleri hazırlanarak kayıt için Adalet Bakanlığına sunulur, ardından Bakanlıkça bir Kuruluş Belgesi verilir. Adalet Bakanlığına kuruluş için aşağıdaki belgelerin teslimi gereklidir:

İşletme kaydı;

Aşağıdaki bilgileri içeren Ana Sözleşmenin imzalı ve mühürlü nüshaları:

Şirketin kayıtlı ofisinin adresi; Şirketin yetkili sermayesi; İlk yöneticilerin bilgileri ve onayları; Her yönetici ve hissedarın pasaport veya kimlik kartı fotokopileri; Şirketi kuran şirketlerin yönetim kurulu kararlarının aslı

Güney Sudan'da tek bir kişinin şirket kurması mümkün olmayıp, her şirket en az 2 üye (hissedar) ve yöneticilerden oluşmalıdır. Kuruluş sermayesine ilişkin olarak yerel kişiler yönünden bir asgari sınır yoktur. Şirket tescilini yürüten bakanlıklar arasında Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Yatırım Bakanlığı ve Maliye ve Planlama Bakanlığı da bulunmakta olup; belirtilen tüm kurumların ziyaret edilmesi gerekir. Kayıt işlemi birkaç hafta veya daha uzun sürebileceği için şirket kuruluşunun yerel avukatlar tarafından gerçekleştirilmesi tavsiye edilmektedir.

Sigorta

Güney Sudan'da sigorta sektörüne ilişkin mevzuat henüz olgunlaşmamış olup; sigortacılık şirketleri 2012 tarihli Bankacılık Yasasında finansal kuruluşlar arasında zikredilmektedir. Sigorta şirketlerinin faaliyet lisansları Güney Sudan Merkez Bankası tarafından verilmektedir. Ülkede yerli ve yabancı sermayeli 10'dan fazla sigorta şirketlerinin varlığına rağmen, halkın ve işletmelerin sigorta hizmetlerini kullanımı yaygın değildir. Sigorta kuruluşları büyük ölçüde az sayıdaki profesyonel işletmelere ve yabancı müteşebbislere hitap etmekte olup; ortalama hane halkının sigortacılık hizmetlerine erişim imkânı yok denecek kadar azdır. Öte yandan, ülkedeki yabancı kişi ve kuruluşların yerel sigorta şirketleri yerine kendi ülkelerindeki sigorta şirketleriyle çalışmaya devam ettiği gözlemlenmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Ülkede, bankacılık sektörünü düzenleyen temel mevzuat 2012 tarihli Bankacılık Yasası olmakla beraber ikincil mevzuat düzenlemeleri eksiktir. Ülkenin Merkez Bankası olan *The Bank of South Sudan (BOSS)*, kanunen para politikasının belirlenmesinden ve uygulanmasından ve ayrıca fiyat istikrarı ve döviz kurunun istikrarından sorumludur.

BOSS, banka ve forex bürolarının faaliyet izinlerinin verilmesinin yanı sıra, finans piyasasının denetiminden sorumlu olup; ayrıca ülkede faaliyet gösteren tüm yerli ve yabancı sermayeli bankaları denetleme yetkisine sahiptir. Güney Sudan Merkez Bankasının aynı zamanda "kamu bankası" işlevinin de olduğu hususu görev tanımları arasında yer almaktadır.

Ülkedeki sayısı 30'u geçen ticari bankaların yüzde %80'i başta Uganda ve Kenya olmak üzere yabancı sermayelidir. (2022 yılında Mısır Ulusal Bankası başkent Juba'da 30 milyon ABD doları sermayeli bir şube (subsidiary) açmıştır. Ülkede faaliyet gösteren önemli bankalardan QNB Bank ise son dönemde sadece kurumsal müşteri kabul etmektedir.)

Bankacılık sisteminin yeterli güven tesis edemediği ve istisnalar haricinde ticarete sadece nakit ödemelerin kabul edildiği ülkede; bankalar kredi verme ve mevduat toplama işlevlerini tam olarak yerine getirememektedir. Ülkede, para çekme, yatırma ve transfer işlemleri sırasında yüksek komisyon ücretleri alınabilmektedir. Yine, yabancı yatırımcılar kanunen sadece bankalar veya döviz büroları aracılığıyla ve de piyasa kurunun çok altında bir döviz kuru üzerinden para transferi yapabilmektedirler. Öte yandan, bir yabancının ülkede banka hesabı açmasına ilişkin bilinen hiçbir kısıtlama bulunmamaktadır.

Ülkedeki bankalar ülkede faaliyet gösteren az sayıdaki profesyonel işletmelere ve yabancı müteşebbislere hitap etmekte olup; ortalama hane halkı için bankacılık hizmetlerine ve kredilere erişim imkânından söz etmek mümkün değildir. Ülkede faal bankalardan 3'ü zirai

bankacılık alanında olmakla beraber, endüstriyel tarım faaliyetlerinin ülkedeki iç karışıklıkların etkisiyle hemen hiç yapılamaması göz önüne alındığında, söz konusu bankaların tarımsal kredi faaliyetlerinden bahsetmek pek mümkün değildir.

Ülkede güvenilir bir bankacılık sistemi bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra, birçok ülkede bulunan banka ve finans kuruluşları Güney Sudan'ın Sudan'dan 2011 yılında bağımsızlığını kazanan bir devlet olduğu ayrımına henüz varmamış ve bu hususta veri tabanlarını güncellenememiştir. Bu bağlamda, Sudan'ın yakın zamana kadar ABD'nin terörizmi destekleyen ülkeler listesinde yer alması nedeniyle, ABD yaptırımlarına konu olmak istemeyen finans kuruluşları Sudan'la karıştırdıkları Güney Sudan'da adres kaydı bulunan kişilerin bankacılık işlemlerini durdurup hesaplarını bloke edebilmekteydi.

Ayrıca, Güney Sudanlı bazı siyasetçi, bürokrat ve iş insanlarına yönelik olarak ABD, AB ve BM Güvenlik Konseyi tarafından yaptırımlar uygulanmaktadır. Son dönemde, yaptırımların etkinliğini arttırmak ve yaptırım listesindeki kişilerin ABD finans piyasalarına erişimini tamamen engellemek amacıyla ABD tarafından ön alıcı tedbir kararları alınmaya başlanmıştır. Ancak, bu kararların hayata geçirilmesinden uluslararası bankacılık işlemi yapan Güney Sudan'da yerleşik birçok kişinin etkilenmeye başladığı ve yaptırımlara konu olmayan kişilerin bile Güney Sudan'da yerleşik olmaları nedeniyle banka ve kredi kartı hesaplarının bloke edilmeye başlandığı bilinmektedir.

Bu durumun ülkemize yansması olarak ise; Türkiye ile ticaret yapan Güney Sudanlı işadamlarının ithalat/hizmet bedellerinin karşılığı olan dövizleri ülkemize uluslararası bankacılık sistemi üzerinden transfer etmekte zorlandıkları; gönderilen dövizin ülkemizdeki bankada bir süre askıda kaldığı ve sonrasında *kaynak ülkenin yaptırıma konu Güney Sudan olduğu* gerekçesiyle göndericisine iade edildiği gözlemlenmektedir. Güney Sudanlı işadamları ise bu sorunu, varsa çalıştıkları farklı ülkelerdeki bankaları kullanmak suretiyle aşmaktadırlar. Güney Sudan'da üç farklı (çoklu) döviz kuru vardır, bunlar; a) merkez bankası resmi kuru; b) ticari banka kurları; c) paralel piyasa kuru veya karaborsa olarak adlandırılan kurdur.

Aralık 2015'te Güney Sudan, ithalat ve döviz konvertibilitesi üzerindeki bazı kısıtlamalara rağmen dalgalı döviz kuru rejimine geçmiştir. Güney Sudan Merkez Bankası, 2021'in başlarında, bankalara döviz ihaleleri açmak, ticari bankaların piyasa kurlarında döviz alıp satmasına izin vermek ve resmi döviz kurunu piyasa oranlarına yaklaşıp kadar kademeli olarak ayarlamak da dâhil olmak üzere dövizle ilgili reformları uygulamaya koymuştur. Dövizle ilgili reformlarda kaydedilen ilerlemeye rağmen, para biriminin sürekli yüksek cari açık ve değişken petrol geliri nedeniyle baskı altına girmesi riski halen mevcuttur.

Ülkede, ticari bankaların asgari yasal sermaye gereksinimlerine büyük ölçüde uymuyor olduğuna dair çeşitli değerlendirmeler mevcuttur. Güney Sudan'da hâlihazırda finans sektöründeki riski toplamak ve değerlendirmek üzere faaliyet gösteren bağımsız herhangi bir ticari kredi izleme kurumu bulunmamaktadır. Söz konusu eksikliği gidermeye yönelik olarak, Güney Sudan Merkez Bankası 2017 yılında kendi bünyesinde bir Kredi Referans Bürosu kurmuştur.

Banka faaliyet lisansları Güney Sudan Merkez Bankası tarafından iki aşamada onaylanarak verilmekte olup; başvuru şartnamesi (teknik ve idari şartlar, idari kademe, insan kaynakları,

ödeme sistemleri, sermaye yeterliliği vb.) Bankanın internet sitesinde mevcuttur (<http://www.boss.gov.ss/reg/2012/Checklistbanklicense.pdf>)

Vizeler

Güney Sudan'da oturma (ikamet) izin türleri aşağıdaki gibidir:

1-) *Özel ikamet izinleri*; Güney Sudan'da üç yıldan az olmamak üzere sürekli ikamet eden yabancılara veya Güney Sudan'da yasal olarak beş yıldan fazla kalan ve Güney Sudan için değerli kabul edilen bilimsel, teknik ve ticari faaliyetlerde bulunan yabancılara verilebilir. Özel ikamet izni, beş yıllık diğer dönemler için geçerlidir ve yenilenebilir.

2-) *Olağan ikamet izinleri*; Güney Sudan'da beş yıldan az olmamak üzere sürekli ikamet eden yabancılara veya Güney Sudan'da yasal olarak iki yıldan fazla ikamet eden ve Güney Sudan için değerli olduğu düşünülen bilimsel, teknik veya ticari faaliyetlerde bulunanlara verilebilir. Olağan ikamet izni iki yıllık dönemler için geçerlidir ve yenilenebilir.

3-) *Geçici ikamet izni* ise; özel veya olağan ikamet izni alamayan yabancılara verilebilir. Geçici ikamet izni, on iki ayı geçmeyen süreler için geçerlidir ve yenilenebilir. Eğitim, çalışma, yatırım veya yetkili makam tarafından belirlenen diğer amaçlar için verilebilir.

Tüm oturma izinleri yenilenebilir ve oturma izni sahibine çoklu giriş vizesi hakkı tanır. İkamet izninin geçerliliği, başvuru sahibinin pasaportunun geçerlilik süresini geçemez ve bir eş ve çocukları kapsar.

Diğer taraftan, Güney Sudan'da, geçerli bir çalışma izni olmadan çalışılması mümkün olmayıp, böyle bir durumda pasaporta geçici olarak el konulabilir. Çalışma izni için ibrazı istenilen evraklar şunlardır: *Geçerli bir pasaportun fotokopisi, 12 aylık vizenin bir örneği, 2 fotoğraf, özgeçmiş ve eğitim sertifikaları, iş sözleşmesi, işveren mektubu, adli sicil belgesi, başvuru sahibinin çalıştığı kuruluşun kuruluş belgesi, Maliye Bakanlığınca verilen işverene ait bir vergi sertifikası, doldurulmuş bir başvuru formu ve 50 ABD doları başvuru ücreti.*

Ülkeye girişten sonra, anılan evraklarla Çalışma Bakanlığına çalışma izni için başvurulur. Bakanlık, iş sözleşmesinin ülke kanunlarındaki gereklilikleri karşıladığına karar verirse gerekli izin verilir. Bakanlık, çalışma izinlerini en fazla bir yıl geçerli olacak şekilde verir. Yalnızca Birleşmiş Milletler (BM) personeli ve diplomatların çalışma izni almaları gerekmez. Çalışma izni için gereken başvuru formu Çalışma Bakanlığından alınabilir. Başvuru formunda, sektöre göre değişen çalışma izni alma şartları listelenmiştir. Ancak tüm şartlar başvuru formunda açıklanmadığından başvuru sahibinin detayları öğrenmek için Çalışma Bakanlığını ziyaret etmesi gerekecektir. Bazı meslekler için çalışma izni maliyeti (2023 yılı için) aşağıdaki gibidir:

- Danışmanlar ve yöneticiler - 2.000 ABD doları
- Profesyoneller - 1.500 ABD doları
- Teknisyenler - 1.500 ABD doları
- Vasıflı işçiler – 800 ABD doları
- Vasıfsız işçiler - 500 ABD doları
- Din görevlileri ve gönüllü çalışanlar – 500 ABD doları

Ülkede yürürlükte bulunan 2017 tarihli İş Kanununa göre; yabancı bir işverenin, özellikle gerekli becerileri mevcut ise, yönetim kademelerinde *en az %80 oranında olmak üzere Güney Sudan vatandaşlarının istihdamına öncelik vermesi* gerekmektedir. (Güney Sudanlı vatandaşlar arasından gerekli nitelik, deneyim ve becerilere sahip bir personel bulunamaması halindeyse yabancı istihdamı mümkün olacaktır.)

Öte yandan, Güney Sudan'da serbest meslek sahibi olarak çalışmak isteyen yabancı uyruklu biri, Güney Sudan'a girişinden önce yukarıda anlatıldığı surette bir çalışma izni almış olmalıdır.

Kaynak: T.C. Juba Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği